

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.2.14>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ

Трунова Г.А.,

кандидатка юридичних наук, доцентка,
старша наукова співробітниця відділу цивільно-правових наук
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
ORCID: 0000-0002-1829-2561

Трунова Г.А. Реалізація права на соціальний захист в умовах цифрового розвитку.

Стаття присвячена аналізу особливостей реалізації права на соціальний захист в умовах цифрового розвитку. Наголошено, що цифровізація сприяє ефективності та результативності соціального захисту, однак використання досягнень у сфері технологій супроводжується проблемами автоматизації прийняття рішень, захисту персональних даних, упереджень в алгоритмічному профілюванні, доступності системи соціального захисту.

Відзначається, що реалізація права на соціальний захист здійснюється здебільшого у формі правозастосування, яке необхідно здійснювати з дотриманням принципу верховенства права, забезпечуючи справедливість та обґрунтованість прийнятих рішень. Водночас в умовах цифровізації систем соціального захисту змінюється парадигма правозастосування. Наразі існує стала практика компетентних органів соціального забезпечення, коли перевага надається «цифровізованим» даним, а будь-які формальні недоліки трактуються проти людини, що унеможлиблює її доступ до соціального захисту. Зауважується, що навіть довгоочікуваний Закон України «Про адміністративну процедуру» не покращив стану справ.

Наведено окремі приклади проблем реалізації права на пенсійне забезпечення у зв'язку з недоліками у документах, що підтверджують стаж, необхідний для призначення пенсії.

Констатовано що класичні елементи правозастосування по встановленню фактичних обставин справи, юридичного підґрунтя та прийняття рішення зводяться виключно до констатації критеріям відповідності, до уваги, як правило, беруться тільки «цифровізовані» дані.

Зазначено, що перевантаження адміністративних судів справами за участю відповідача – органів Пенсійного фонду України свідчить про системну проблему з позасудовими процедурами оскарження рішень.

Проаналізовано проблему з реалізацією права на отримання допомоги по тимчасовій непрацездатності у розмірі 100% середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу для ветеранів війни.

Відзначена необхідність перевірки автоматизованих систем соціального захисту на відсутність дискримінаційних положень в алгоритмічному профілюванні. Акцентовано увагу на забезпеченні інклюзивності системи соціального захисту в умовах цифрового розвитку.

Зроблено висновки про необхідність зміни парадигми правозастосування органами соціального забезпечення на засадах презумпції правомірності дій особи та впровадження ефективних механізмів позасудового захисту.

Ключові слова: верховенство права, реалізація права, соціальний захист, оскарження, процедура, суд, правозастосування, цифровізація, алгоритмічне профілювання, дискримінація, страховий стаж, заробітна плата.

Trunova H.A. Realization of the right to social protection in the context of digital development.

The article is devoted to the peculiarities of the implementation of the right to social protection in the conditions of digital development. Digitalization contributes to the efficiency and effectiveness of social protection, however, the use of achievements in the field of technology is accompanied by the problems of automation of decision-making, personal data protection, bias in algorithmic profiling, and the accessibility of the social protection system.

It is noted that the implementation of the right to social protection is carried out mostly in the form of law enforcement, which must be carried out in compliance with the principle of the rule of law, ensuring the fairness and validity of the decisions made. At the same time, in the conditions of digitalization of social protection systems, the paradigm of law enforcement is changing. Currently, there is a consistent practice of competent social security bodies, when preference is given to «digitized» data, and any

formal shortcomings are interpreted against a person, which makes it impossible for him to access social protection. It is noted that even the long-awaited Law of Ukraine «On Administrative Procedure» has not improved the state of affairs.

Some examples of problems in the implementation of the right to pension provision due to shortcomings in the documents confirming the length of service for the purpose of pension provision are given.

It is stated that the classic elements of law enforcement in establishing the factual circumstances of the case, the legal basis of the case and making a decision are reduced exclusively to ascertaining the criteria for compliance, as a rule, only «digitized» data are taken into account.

Also, the overload of administrative courts with cases involving the defendant – the bodies of the Pension Fund of Ukraine – indicates a systemic problem with extrajudicial procedures for appealing decisions.

The problem with the implementation of the right to receive temporary disability benefits in the amount of 100% of the average salary, regardless of the insurance length of service for war veterans, is analyzed.

The need to check automated social protection systems for the absence of discriminatory provisions in algorithmic profiling is noted. Attention is focused on ensuring the inclusiveness of the social protection system in the conditions of digital development.

Conclusions were drawn about the need to change the paradigm of law enforcement by social security bodies based on the presumption of the legality of a person's actions and the introduction of effective mechanisms of extrajudicial protection.

Key words: rule of law, implementation of law, social protection, appeal, procedure, court, law enforcement, digitalization, algorithmic profiling, discrimination, insurance experience, wage.

Постановка проблеми. Ефективність реалізації права на соціальний захист обумовлена чітким, точно інтерпретованим та інклюзивним формулюванням відповідних прав, а також можливістю їх судового захисту [1, с. 75]. Наразі ефективність реалізації права на соціальний захист невідворотно пов'язана з таким всесвітнім мегатрендом як цифровізація, яка сприяє ефективності та результативності соціального захисту. Водночас використання досягнень у сфері технологій супроводжується ризиками щодо автоматизації прийняття рішень, загрозами захисту персональних даних, упередження в алгоритмічному профілюванні, невідповідності інклюзивності системи соціального захисту.

Мета дослідження полягає у тому, щоб на основі системного аналізу чинного законодавства, міжнародно-правових актів та правозастосовної практики, а також вітчизняних та зарубіжних досліджень визначити особливості реалізації права на соціальний захист в умовах цифровізації та запропонувати рекомендації підвищення ефективності його реалізації.

Стан опрацювання проблематики. Питання реалізації права на соціальний захист в праві соціального забезпечення в різних аспектах досліджувалися у працях К.В. Бориченко, І.О. Гуменюк, Л.Ю. Малюги, С.М. Синчук, С.О. Сільченка, О.В. Тищенко, Н.М. Хуторян, О.М. Ярошенка та ін. Водночас, дослідження питання реалізації права на соціальний захист в умовах цифровізації не втрачає своєї актуальності з огляду на існуючі ризики цифровізації системи соціального захисту та наявні виклики автоматизації прийняття рішень.

Виклад основного матеріалу. Оскільки у механізмі правового регулювання соціально-забезпечувальних відносин превалюють імперативні способи впливу на поведінку їхніх учасників, пріоритет серед засобів реалізації права мають акти правозастосування [2, с. 299].

Правозастосування полягає в індивідуалізації правових норм щодо конкретних суб'єктів і конкретних випадків, в установленні фактичних обставин справи і підборі правових норм, які відповідають цим обставинам; пошук та аналіз таких норм з метою їх застосування до конкретного випадку є складовою правозастосування [3]. Традиційно виділяють три основні стадії правозастосовної діяльності: встановлення фактичних обставин справи; встановлення юридичної основи справи (включно з подоланням недоліків правового регулювання, зокрема прогалін та колізій); прийняття рішення у справі [4, с. 238].

Правозастосування повинно здійснюватися з дотриманням принципу верховенства права, забезпечуючи справедливість та обґрунтованість прийнятих рішень. Водночас в умовах цифровізації систем соціального захисту змінюється парадигма правозастосування, алгоритмічне управління мінімізує або/та унеможливорює дискреційну діяльність суб'єктів правозастосування, спостерігається тенденція до автоматизації прийняття рішень.

Правозастосування не можна зводити виключно до констатації критеріям відповідності. Наразі в Україні існує стала практика компетентних органів соціального забезпечення, коли будь-які фор-

мальні недоліки трактуються проти людини, що унеможлиблює її доступ до соціального захисту або ж знижує ефективність реалізації права.

І навіть довгоочікуваний Закон України «Про адміністративну процедуру», який закріплює презумпцію правомірності дій та вимог особи, не покращив стану справ. Презумпція правомірності передбачає, що не особа повинна доводити правомірність своєї позиції, а саме адміністративний орган повинен вжити заходів, щоб всебічно з'ясувати обставини справи [5, с. 89].

Протягом 2024 року в судах відкрито 220,4 тис. проваджень, у яких відповідачем або третьою особою є орган Пенсійного фонду України, з них 208,3 тис. проваджень на суму 1 757,6 млн грн – за позовами щодо пенсійного забезпечення [6]. На наше переконання, надзвичайно велика кількість судових справ свідчить про проблеми як з реалізацією права на пенсію, так і з механізмом оскарження рішення в межах адміністративної процедури.

У Загальному коментарі № 19 до статті 9 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (право на соціальне забезпечення 2008 р.) Комітет по економічним, соціальним і культурним правам ООН наголосив, що засоби правового захисту повинні бути «доступними, прийнятними за ціною, своєчасними та ефективними». Наявність доступних та ефективних засобів правового захисту у національних правових системах має важливе значення для захисту прав на соціальне забезпечення [7]. Рекомендація МОП № 202 щодо національних мінімальних рівнів соціального захисту 2012 р. визначає ефективність і доступність процедур подання і розгляду скарг та апеляцій як гарантію реалізації права на соціальний захист [8].

На практиці склалася ситуація, коли органи Пенсійного фонду України масово відмовляють у призначенні пенсії із солідарної системи через найменші недоліки наявні у трудовій книжці чи документах, що підтверджують трудовий стаж. Заразом згідно з п. 4.7 Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затвердженого постановою Пенсійного фонду України № 22-1 від 25.11.2005 право особи на одержання пенсії устанавлюється на підставі всебічного, повного і об'єктивного розгляду всіх поданих документів органом, що призначає пенсію [9]. Також Верховний Суд у постанові від 04.07.2023 у справі № 580/4012/19 зазначив, що позивач наділений правом на відповідний соціальний захист з боку держави, яка в особі своїх органів не може відмовляти у його наданні з формальних підстав – певних недоліків трудової книжки [10]. Ба більше Пенсійний Фонд України у своєму листі від 20.02.2023 № 2800-030102-8/8805 «Щодо страхового стажу на підставі трудової книжки, на титульній сторінці якої відсутня печатка організації, яка в 1981 р. вперше заповнювала трудову книжку» роз'яснив, що підтвердженням факту належності трудової книжки особі, на титульній сторінці якої відсутня печатка організації, адміністрація якої в 1981 році вперше здійснила запис про прийом на роботу, можуть слугувати: довідка, видана організацією, адміністрація якої вперше здійснила запис про прийом на роботу особи, якщо зазначена в ній інформація про період роботи співпадає із записами, внесеними до наданої особою трудової книжки; диплом (свідоцтво) про навчання, якщо його номер та періоди навчання, що внесені до трудової книжки особи, будуть співпадати з оригіналом наданого особою диплому; військовий квиток, якщо його номер та дата видачі, що внесені до трудової книжки особи, будуть співпадати з оригіналом наданого особою військового квитка; індивідуальні відомості про застраховану особу за формою ОК-5, якщо періоди роботи на підприємствах, в установах чи організаціях, що в них зазначені, будуть співпадати з назвами та періодами роботи на цих підприємствах (в установах чи організаціях), що внесені до трудової книжки заявника. При виконанні зазначених умов страховий стаж особи до 01.01.2004 обчислюється на підставі наданої трудової книжки [11].

Однак мусимо констатувати, що зазвичай до уваги беруться тільки «цифровізовані» дані – відомості щодо страхового стажу наявні в інформаційній системі. В результаті громадяни роками шукають справедливості у суді, адже, адміністративні суди перевантажені, що призводить до порушення строків розгляду справи. В найкращих випадках за півроку громадянин зможе реалізувати своє право та отримати пенсію, в решті випадках мова йде про роки, включно з апеляцією (для прикладу справа № 320/48603/24 [12; 13]).

Зазначені аргументи засвідчують системну проблему в реалізації права на соціальне забезпечення, «формальність» правозастосування, автоматизацію прийняття рішень та відсутність дієвих і своєчасних процедур оскарження в позасудовому порядку.

Досліджуючи проблеми цифровізації у контексті впровадження адміністративної процедури, В.П. Тимошук, О.Ф. Андрійко, Л.Є. Кисіль та В. П. Нагребельний відзначають, що на шальках терезів з одного боку ризику додаткової «бюрократизації» (норми про право особи бути вислуханою, про необхідність залучення у відповідних випадках «заінтересованих осіб», потребу обґрунтувати свої рішення, зазначати порядок оскарження тощо), а з іншого боку – тренди дерегуляції, цифровізації, швидких і простих рішень. Ці вимоги, за твердженням вчених, не потрібно проти-

ставляти як взаємовиключні, оскільки не можна нехтувати правовими стандартами (законністю, передбачуваністю, відкритістю, справедливістю, обґрунтованістю, відповідальністю) заради швидких, але негативних рішень. Ні публічні інтереси, ні права та законні інтереси приватних осіб не повинні нівелюватися політикою цифровізації та дерегуляції. Навпаки, цифрові технології мають спростити комунікацію публічної адміністрації з приватними особами, а тому необхідно дотримуватись балансу у цих питаннях [14, с. 11-12].

Як відзначає Л. Юрек, цифрові технології слід розглядати лише як інструмент для підтримки процесу прийняття рішень, а алгоритмічне управління повинно мати гібридну форму, де люди прийматимуть остаточне рішення щодо справ, які були алгоритмічно позначені для перевірки [15, с. 33].

На переконання Гуменюк І.О., відсутність чіткого визначення меж компетенції певних суб'єктів у сфері соціального захисту призводить до фактів перевищення компетенції одних або нехтування своїм обов'язком інших та в цілому негативно впливає на ефективність механізму реалізації законів [16, с. 237].

Важливим аспектом у контексті реалізації права на соціальний захист у період технологічних змін є розробка та впровадження автоматизованих систем соціального забезпечення у відповідності до принципу верховенства права, забезпечуючи підзвітність, прозорість та контроль над системою.

Наразі на вебпорталі Пенсійного фонду України не передбачено для ветеранів війни реалізації права на отримання допомоги по тимчасовій непрацездатності у розмірі 100% середньої заробітної плати незалежно від страхового стажу у відповідності до положень пункту 11 частини першої статті 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 № 3551-XII (далі – Закон № 3551) та пункту 5 статті 17 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV (далі – Закон № 1105).

Реалізація права на допомогу по тимчасовій непрацездатності здійснюється за участю роботодавця, який фактично виступає суб'єктом правозастосування по відношенню до працівника. Так, відповідно до статті 22 Закону № 1105 рішення про призначення страхової виплати приймається страховальником або уповноваженими ним особами. Страховальник або уповноважені ним особи здійснюють контроль за правильністю нарахування і своєчасністю здійснення страхових виплат, приймають рішення про відмову в призначенні або припинення страхових виплат (повністю або частково), розглядають підставу і правильність видачі документів, які є підставою для надання страхових виплат [17].

Однак при розробці відповідної інформаційної системи – кабінету страховальника (роботодавця) на вебпорталі Пенсійного фонду України застосуванню підлягали положення статті 12 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-XIV, якою обмежується розмір такої допомоги для осіб зі страховим стажем менше шести місяців. Таке обмеження є загальною нормою, в свій час воно було застосоване з метою боротьби з випадками масового соціального шахрайства.

На наше переконання, положення щодо обмеження розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності для осіб, які протягом дванадцяти місяців перед настанням страхового випадку, за даними реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, мають страховий стаж менше шести місяців, передбачені положеннями частини четвертої статті 12 Закону № 1105 не поширюються на ветеранів війни, адже, застосуванню підлягають норми спеціального Закону № 3551.

Зауважимо, що норми спеціального нормативно-правового акту – це не забаганка, а важлива гарантія соціального захисту ветеранів війни, які ризикнули своїм життям, віддали левову частку свого здоров'я на війні та набагато більше ризикують опинитися у ситуації тимчасової непрацездатності ніж працівники-неветерани.

До того ж відповідно до положень частини третьої статті 2 Закону № 3551, нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними. Застосуванню підлягає класична для юридичної практики формула принципу верховенства права: «закон спеціальний має перевагу над загальним» (*lex specialis derogat generali*) [18].

Проблема полягає у системному порушенні принципу верховенства права щодо відповідності структури та функціонування інформаційних систем нормам чинного законодавства. Так, органи місцевого самоврядування вже мають негативний досвід роботи з державними електронними системами у сфері соціального захисту. Єдина інформаційна система соціальної сфери (далі – ЄІССС) не включала вісім видів соціальних допомог і компенсацій. Асоціація міст України зверталася до Прем'єр-міністра України про необхідність вирішення проблем, що виникають при призначенні та

виплаті соціальних допомог із використанням ЄІССС, та надала перелік пропозицій щодо належного забезпечення мешканців громад послугами у сфері соціального захисту [19]. Зокрема, відзначалися наступні проблеми: в ЄІССС неможливо змінити суму нарахування з 3 тис. грн на 2 тис. грн у разі не продовження групи інвалідності; відсутня можливість зробити запит електронної особової справи члена сім'ї, який отримував допомогу за попереднім фактичним місцем проживання самостійно або входив до складу сім'ї в іншому УСЗН; не доопрацьовано ЄІССС щодо відпрацювання справ (нарахування та виплата) допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам по рішенню суду з 01.03.2022 по 30.04.2022; не доопрацьовано ЄІССС для внесення суми повернутих коштів надміру сплаченої допомоги, як особисто заявником так і банком; не проходять верифікацію довідки внутрішньо переміщених осіб, яким видано свідоцтво про народження за кордоном; не розроблено функціонал повернення неправомірно утриманих коштів допомоги на проживання внутрішньо переміщених осіб; в програмі ЄІССС неможливо правильно провести нарахування та виплату допомоги на дитину з інвалідністю, а саме, коли виплата допомоги проводиться з надбавкою на догляд, але заявник працевлаштувався та надав заяву щодо припинення виплати надбавки на догляд; призначення державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства в ЄІССС призначається з дати встановлення МСЕК, відповідно до Порядку допомога призначається з дати звернення та ін. [20]

Також важливим аспектом у контексті реалізації права на соціальний захист в умовах цифровізації є протидія дискримінації. Хоча впровадження технологій у системі соціального захисту часто зображується як засіб покращення доступу до державних послуг та підвищення ефективності, дослідження свідчать, що впровадження автоматизації може посилити та закріпити існуючі недоліки та структурну нерівність [21]. Зокрема, ризики дискримінації пов'язані з алгоритмічним профілюванням, що використовуються для ідентифікації та відбору громадян з баз даних, де існує потенційно вищий ризик неправильного розподілу виплат соціального забезпечення, включаючи помилки, неправильне використання, зловживання або, в деяких випадках, шахрайство. У зв'язку з цим доречним буде досвід компетентних органів соціального забезпечення Нідерландів щодо вирішення проблем з ризиками дискримінації в системах алгоритмічного профілювання. Вони застосовують принципи управління ризиками – комунікація та інклюзія, інтеграція та рефлексія – пропонуються як основні принципи, які слід застосовувати під час розробки соціально стійких стратегій управління системними ризиками [22].

До того ж у контексті реалізації права на соціальний захист необхідно звернути увагу на забезпечення інклюзивності систем соціального захисту. Згідно із даними опитування ОЕСР «Ризики, що мають значення за 2024 рік» у звіті «Ефективніший соціальний захист для міцнішого економічного зростання» 2025, яке є наймасштабнішим глобальним опитуванням сприйняття та уподобань щодо соціального захисту, висока частка респондентів повідомила про труднощі з орієнтуванням у бюрократичних процесах, розумінням критеріїв відповідності та завершенням процедур подання заявок, що свідчить про те, що необхідні послуги та виплати можуть не досягати людей, які мають на них право [23].

Зауважимо, що за результатами дослідження роботи Пенсійного фонду «Таємний покупець» понад 42% опитаних не довіряють, а 37% не вміють або не хочуть користуватися онлайн-сервісами Пенсійного фонду. При цьому 73% користувачів онлайн-сервісів ПФУ відзначили, що під час звернення до Фонду онлайн все було коректно і зрозуміло (і поставили оцінки «5» і «4»), 66% – відзначили зручність подачі заявки, 60% – швидкість опрацювання [24].

Актуальними залишаються питання доступу до цифрового середовища, підвищення рівня цифрових компетентностей населення та розвиток професійних цифрових знань громадян. Ліквідація цифрового розриву, зокрема шляхом сприяння загальному доступу до цифрового середовища, сприятиме реалізації прав у сфері соціального захисту та усуне нерівність у цьому аспекті. Проблеми цифрової освіти та доступу до цифрового середовища повинні вирішуватися завдяки державним соціальним програмам, а також у системі соціального страхування на випадок безробіття. Водночас повинні бути збережені нецифрові форми обслуговування у системі соціального страхування, з метою забезпечення доступу всіх застрахованих осіб до реалізації права на соціальний захист незалежно від рівня цифрових навичок, доступу до мережі «Інтернет» та особистих можливостей особи [25, с. 343-344].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи зазначене, можна стверджувати, що цифровізація створює всі умови для доступного та ефективного соціального захисту. Водночас в умовах автоматизації системи соціального захисту, правозастосування повинно здійснюватися на засадах презумпції правомірності дій та вимог особи, з дотриманням вимог до правозастосування щодо верховенства права, своєчасності, обґрунтованості та доцільності. Процедури позасудового оскарження рішень органів соціального забезпечення повинні бути доступними, ефективними та своєчасними. Безу-

мовно невід'ємною складовою ефективності правозастосування у сфері соціального захисту повинен стати правовий моніторинг.

Зміцнення системи соціального захисту нерозривно пов'язано з громадською підтримкою – довірою громадян до системи соціального захисту. Водночас з довірою повинні ставитися і компетентні органи соціального захисту до одержувачів соціального забезпечення.

Розробка інформаційних систем у сфері соціального захисту повинна здійснюватися на засадах верховенства права. Автоматизація систем соціального захисту повинна реалізовуватися без алгоритмічної упередженості, на засадах рівності та протидії дискримінації. Цифровізація системи соціального захисту повинна забезпечувати інклюзивність, шляхом зменшення цифрового розриву, а також зі збереженням нецифрових форм обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Social security and the rule of law. ILO. 2011. 279 p. URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@soc_sec/documents/publication/wcms_secsoc_21980.pdf.
2. Сільченко С.О. Механізм правового регулювання соціального страхування: теоретичні аспекти. *Держава і право*. 2012. Вип. 56. С. 294–300. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/43253ab9-ebf8-46a0-9b94-2259018ad9a3/content>.
3. Ухвала Другого сенату Конституційного Суду України від 15 липня 2019 року 15-уп(II)/2019. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/15_yn_2_2019.pdf.
4. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваїте, 2015. 392 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>.
5. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив: Андрійко О.Ф., Бевзенко В.М. та ін.; за заг. ред. Тимощука В.П. Київ, 2023. 545 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/74413.pdf>.
6. Звіт Про роботу та виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2024 році. URL: https://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2025/05/Zvit_2024.pdf.
7. UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), General Comment No. 19: The right to social security (Art. 9 of the Covenant). 4 February 2008. E/C.12/GC/19. URL: <https://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4sIQ6QSmIBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQdrCvvLm0yy7YCiVA9YY61Z8YHJWla0qOfZ9fbBAjHL%2Ft85RO2hJnLTuaYFs2cO6jfqpZ9jzOmvcmMVZ5TrXkOB>.
8. Рекомендація МОП № 202 щодо національних мінімальних рівнів соціального захисту 2012 р. Мінімальні норми соціального забезпечення. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. 2015. URL: <https://komspip.rada.gov.ua/uploads/documents/30088.pdf>.
9. Порядок подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: затверджено постановою Пенсійного фонду України № 22-1 від 25.11.2005, зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 27.12.2005 за № 1566/11846/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1566-05#Text> (дата звернення: 18.08.2025).
10. Постанова Верховного Суду від 04 липня 2023 року у справі № 580/4012/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111982053>.
11. Лист Пенсійного фонду України від 20.02.2023 № 2800-030102-8/8805 «Щодо страхового стажу на підставі трудової книжки, на титульній сторінці якої відсутня печатка організації, яка в 1981 р. вперше заповнювала трудову книжку». URL: <https://document.vobu.ua/doc/17924>.
12. Рішення Київського окружного адміністративного суду від 12 лютого 2025 року у справі № 320/48603/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125107743>.
13. Ухвала Шостого апеляційного адміністративного суду від 24 березня 2025 року у справі № 320/48603/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126105809>.
14. Впровадження загальної адміністративної процедури в Україні. Актуальні проблемні питання у сфері адміністративних послуг та шляхи їх вирішення: наукова доповідь відділу проблем державного управління та адміністративного права, підготовлена: к.ю.н. В.П. Тимощуком за участю д.ю.н., проф. О.Ф. Андрійко, к.ю.н. Л.Є. Кисіль, к.ю.н. В.П. Нагребельного. Київ: «Видавництво Людмила», 2024. 40 с. URL: <https://idpnan.org/assets/images/books/2025/01-08-scientific-report.pdf>.
15. Jurek Ł. The Use of Digital Technology in the Fight Against Welfare Fraud: Comparative Analysis of Selected National Experiences. In P. Luty, N. Versal, & P. Semerád (Eds.). *Knowledge and*

- Digitalisation Against Corruption and Fraud*. Publishing House of Wroclaw University of Economics and Business. 2024. P. 23–35. DOI: 10.15611/2024.96.3.02.
16. Гуменюк І.О. До питання про удосконалення механізму реалізації законів України про соціальний захист. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2. С. 234–238. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Unzap_2007_2_34.
  17. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#n1375> (дата звернення: 18.08.2025).
  18. Рішення Конституційного Суду України ід 18 червня 2020 року № 5-р(II)/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va05p710-20#Text>.
  19. Законопроект щодо єдиної інформсистеми соціальної сфери. URL: <https://www.auc.org.ua/povyna/zakonoprojekt-shchodo-yedynoyi-informsystemy-socialnoyi-sfery>.
  20. Проблемні питання органів місцевого самоврядування та пропозиції щодо їх вирішення у сфері місцевих фінансів. Додаток до листа Асоціації міст України № 5-1105/23 від 23.11.2023. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/dodatok_do_lysta.pdf.
  21. Realizing the right to social security. Amnesty International. 2024. URL: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2024/01/IOR4075582024ENGLISH.pdf>.
  22. Haitsma L.M. Addressing discrimination in algorithmic profiling: Examining risk governance in Dutch public social security agencies. *European Journal of Social Security*. 2025. 27(2), 191-212. <https://doi.org/10.1177/13882627251351093>.
  23. More Effective Social Protection for Stronger Economic Growth: Main Findings from the 2024 OECD. Risks that Matter Survey. OECD Publishing, Paris. 2025. <https://doi.org/10.1787/3947946a-en>.
  24. «Таємний покупець» у ПФУ: 95% опитаних респондентів задоволені роботою сервісних центрів. URL: <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/%22tayemnyy-pokupets%22-u-pfu:-95percent-opytanykh-responentiv-zadovoleni-robotoyu-servisnykh-tsentriv#>.
  25. Трунова Г.А. Забезпечення прав у сфері соціального страхування в умовах цифрової економіки. Соціально-трудова права і виклики цифровізації: монографія / кол. авт.; за ред. Я.В. Сімутіної, М.М. Шумила. Київ: Ніка-Центр, 2023. С. 314–344. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/soczialno-trudovi-prava-i-vikliki-czifrovizaczii.pdf>.